

### **Bibliografie:**

1. Anucuta Partenie. Logopedie: curs. Timisoara, 1999.
2. Avramescu Monica Delicia. Defectologie și logopedie. Editura Fundației România de Mâine, 2008.
3. Cristian B. Buică „Bazele defectologiei”, Editura Aramis, 2004.
4. Cornelia Stănică, Ecaterina Vărășmaș. Terapia tulburărilor de limbaj. București, 2007.
5. Codul Educației al Republicii Moldova, Cod Nr. 152 din 17.04.2014, Publicat în 24.10.2014 în Monitorul Oficial, Nr. 319-324, Art. Nr. 634, Data intrării în vigoare 23.11.2014.
6. Hotărârea de Guvern Nr.732 din 16.09.2013 cu privire la Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică și Serviciul raional/municipal de asistență psihopedagogică.
7. Metodologia de evaluare a dezvoltării copilului. Ord. ME nr. 99 din 26.02.2015.
8. Olărescu Valentina. Logopedie. Perspectiva. Diagnosticul logopedic. Chișinău, 2008.
9. Repere metodologice privind activitatea logopedului în instituțiile de învățământ general. Ord. MECC Nr. 01 din 02.01.2018 – activitatea logopedului.
10. Verza Emil. Tratat de logopedie, vol. II. Editura „Semne”, 2009.

## **TERAPIA LOGOPEDICĂ ASISTATĂ DE CALCULATOR**

*Stratan Valentina, dr., conf. univ., UPSC*

*Crișan Elena, profesor logoped,*

*Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu",*

*Tecuci, jud. Galați, România, drd.*

### **Rezumat**

În condițiile actuale un număr din ce în ce mai mare de specialiști logopezi au devenit interesați de potențialele aplicații terapeutice ale programelor informatice. Prin intermediul tehnologiei computerizate, se îmbunătățește relația terapeutică. Are loc eliminarea frustrării activate de exercițiile monotone ale terapiei clasice, ceea ce determină creșterea stimei de sine a copiilor. Utilizarea soft-ului logopedic permite focalizarea atenției copilului asupra activității terapeutice și creează un context psihostimulativ pentru dezvoltarea limbajului

*Cuvinte cheie:* terapii logopedice computerizate, tehnologii asistive, tehnologii de acces, tehnologii de sprijin, program software, soft educational.

### **Abstract**

Under the current conditions a growing number of speech therapists became interested in the potential therapeutic applications of computer programs. Computerized technology improves the therapeutic relationship. There is elimination of the frustration activated by the monotonous exercises of classical therapy, which determines the increase of children's self-esteem. The use of speech therapy software enables focusing the child's attention on the therapeutic activity and creates a psychostimulative context for language development

*Key words:* computer logopedic therapies, assistive technologies, access technologies, support technologies, software, educational software.

Preocuparea continuă a specialiștilor din IT pentru a pune la dispoziția celor interesați programe software educaționale de calitate este apreciabilă, deoarece produsele IT reprezintă pentru elevi și profesori o modalitate necesară de satisfacere a unor nevoi recente legate de dezvoltarea potențialului uman, de consolidarea unor noi tipuri de procesare a informației și a unor modalități inedite de realizare a terapiei logopedice. Atracția pentru utilizarea computerului am constatat-o fără excepție, la toți elevii cu deficiențe mintale cu care am lucrat, indiferent de gradul de afectare intelectuală. Nu sunt necesare mari calități de observator pentru a remarca, din atitudinile verbale și nonverbale ale acestora bucuria pe care o trăiesc atunci când apasă pe taste

și obțin pe ecran un rezultat. Chiar și în cazurile în care sarcina didactică pe care o primesc este dificilă (învățarea scrierii, de pildă), motivația puternic susținută de trăiri afective pozitive contribuie la mobilizarea efortului voluntar, pentru îndeplinirea acesteia. Tehnologiile informaționale, pe lângă faptul că facilitează o gamă largă de activități educaționale, îi ajută pe copiii cu deficiențe severe să aibă un rol activ în procesul de învățare și să își îndeplinească unele limite personale. Și această categorie de copii face parte din prima generație a "erei digitale". Ei dobândesc deprinderi de utilizatori ai programelor software, cu condiția ca acestea să fie adaptate și să fie sprijiniți adecvat din punct de vedere psihopedagogic. Definiția dată de legea federală americană (Legea Federală, 1997) subliniază foarte clar scopul rolului și importanța tehnologiilor asistive în educația specială: "Tehnologiile pentru elevii cu nevoi speciale reprezintă orice item, piesă echipament sau sistem, indiferent că este procurat din comerț, modificat sau customizat și care este utilizat pentru a menține sau a îmbunătăți în plan funcțional capacitățile persoanelor cu deficiențe".

Elevii cu nevoi speciale prezintă dificultăți de învățare sau înțelegere ce pot fi corectate printr-un sprijin permanent din partea familiei, școlii și societății. Elevii cu dizabilități de auz și vorbit trebuie să beneficieze de un act didactic de calitate susținut de noile tehnologii care, puse în practică au dovedit că duc la remedierea problemelor întâmpinate în cadrul orelor clasice de cursuri. Pe lângă beneficiile aduse de învățarea asistată pe calculator, soft-urile educaționale special create pentru copiii cu dizabilități sunt surse importante în corectarea deficiențelor.

Intervenția profesorului nu poate fi înlocuită de computer, dar profesorul poate îmbunătăți împreună cu computerul capacitatea de a citi a copiilor și adulților cu dificultăți de învățare. Computerul le menține mai eficient atenția trează, exersează citirea și o corelează și cu alte laturi ale limbajului sau ale activității intelectuale. Evident că pot exista și limite în utilizarea computerului pentru această arie curriculară în special cele care țin de discriminarea auditivă și de distingerea corectă a unor grupuri de litere, slaba coordonare oculo-motorie și controlul limitat al mișcărilor ochilor de la stânga la dreapta paginii, în cazul citirii ajungând să recunoască un număr limitat de cuvinte întregi care au aceeași lungime, aceeași literă de început, de sfârșit sau aceeași plasare în frază [3, p. 381)].

Alegerea unui soft educațional/program eficient presupune ca profesorul să găsească răspunsuri la următoarele întrebări:

1. Programul respectiv dezvoltă o competență la cel care o folosește, îl ajută pe utilizator să realizeze ceva ce își dorește și n-ar putea în alt mod?
2. Programul răspunde obiectivelor din programul educațional individualizat, poate el oferi acces la curriculum?
3. Programul respectiv oferă indicii și întărire adecvată? Pentru copii cu CES este nevoie de un feed-back pentru a se atinge obiectivele urmărite.
4. Programul este adaptabil? Dacă programul este cu adevărat adaptabil elevii îl vor folosi în rezolvarea problemelor lor, iar profesorii îl vor folosi pentru diferiți elevi.
5. Este textul programului pe program suficient de mare și clar? Formele mari și distinctive pe ecran sunt esențiale pentru succesul învățării la cei cu dizabilități?
6. Este programul ușor de folosit? Pentru utilizarea sa trebuie memorate multe comenzi? [ibidem].

Potențialul tehnologiilor informației și comunicării pentru ameliorarea instruirii și pentru eficientizarea învățării este mare, însă valorificarea deplină în educație depinde de gradul în care

cadrul didactic este pregătit să le integreze, de capacitatea și deschiderea întregului colectiv de cadre didactice precum și de resursele tehnologice disponibile. Este cunoscută de ceva vreme nevoia instruirii asistată de calculator, fiind înțeleasă în primul rând ca un răspuns social la cererea crescândă de educație, la nevoia de diversificare și sofisticare a ofertelor și instituțiilor de formare.

Folosirea învățării asistate de calculator sau a diferitelor soft-uri educaționale atrage după sine adaptabilitatea informațiilor științifice la nevoile/particularitățile psiho-fizice ale copiilor, abordarea materialului de studiat într-o manieră interactivă, stimularea motivației pentru învățare prin prezența componentei ludice sau oferirea sentimentului de confort pentru copii în general, și pentru cei cu nevoi speciale, cu precădere.

Integrarea soft-urilor educaționale poate răspunde cu succes solicitărilor diverse de învățare ale elevilor cu cerințe speciale, pe lângă adaptarea curriculară, sprijin individual, sau integrarea unor mijloace și materiale didactice suplimentare. Software educațional reprezintă orice produs software în orice format ce poate fi utilizat pe orice calculator și care reprezintă un subiect, o temă, un experiment, o lecție, un curs, etc., fiind o alternativă sau unica soluție față de metodele educaționale tradiționale ( tabla, creta, etc. ). Pentru o cât mai bună activitate didactică în sprijinul integrării sociale a elevilor cu deficiențe de auz sau vorbire curriculum trebuie să stabilească un dialog cu soft-urile educaționale [1, p. 43].

Software-ul didactic este de tip semi-deschis, solicitând elevului anumite intervenții, mai ales în secvențele care urmăresc verificarea nivelului de însușire a unor cunoștințe. Elevii surzi folosesc adesea software de calculator, în sala de clasă în timpul lecțiilor sau la domiciliu pentru a înțelege temele sau conceptele complexe, prin jocuri interactive sau note de curs, în scopul de a înțelege mai bine materialul predat. Software-ul educațional folosește efecte vizuale, cum ar fi jocuri pentru a ilustra concepte cheie. Acestea sunt furnizate într-un mod antrenant și vizual pentru a acționa ca un ajutor în subiecte cum ar fi lectura, matematica și știința.

Dezvoltarea tehnologiei a dus și la diversificarea soft-urilor educaționale ce facilitează înlocuirea unui tip de demers didactic clasic cu unul modern în care profesorul nu este decât un coordonator al activității și nu principala sursă de informare. Metodele și mijloacele de predare pentru copiii cu deficiența de auz, la care simțul vizual are o funcție compensatorie trebuie să fie prin excelență vizuale (animate și cu reprezentări grafice ale programelor de învățare). Folosirea soft-urilor este mai eficientă decât folosirea metodelor tradiționale în exclusivitate având implicații practice: ușor de folosit, caracter interactiv, oferă feed-back vizual imediat [ibidem, p. 56].

Utilizarea mijloacelor multimedia și a aplicațiilor aferente este o realitate și o necesitate, iar procesul logoterapeutic atât de complex devine în acest caz scena a trei actori: profesorul logoped – copilul – calculatorul /laptop/tabletă, care împreună încearcă să asigure succesul demersului terapeutic. Introducerea acestor mijloace în logopedia interșcolară constituie o adevărată provocare pentru ”actorii”, actului terapeutic și anume:

- profesorul logoped – care are posibilitatea de a-și forma și/sau extinde portofoliul de competențe digitale și de a-și construi un demers corectiv – recuperator atractiv și diversificat sub aspect metodologic.

- Subiectul logopat – care descoperă în computer un adevărat ”prieten”, care îl poate motiva chisr și intrinsec [8, p. 53].]

Orientări actuale din domeniul psihopedagogiei recomandă folosirea în școală a instrumentelor derivate din soft-urile profesionale aplicate pe calculator, precum instrumentele de scriere și editare moderne care asociază tratarea textului și grafismul și este susținută și de următoarele afirmații oferite de teoriile învățării:

- Învățarea este considerată un proces care are răspunsurile legate de categorii de stimuli, în care cunoștințele, transmise de către profesor, sunt acceptate și asimilate (mai mult sau mai puțin activ) de către elev;

- Cunoașterea este centrată pe elev apelând la posibilitățile lui de analiză la creativitatea sa.

Există cinci direcții de utilizare a soft-ului în logopedie:

1. Pentru articularea sunetelor și cuvintelor se utilizează mai multe formate grafice care operaționalizează vizual caracteristicile pronunției logopatului. Captura vocală și afișarea grafică reprezintă un feed – back cu un impact maxim;

2. Pentru conștientizarea și exersarea volumului amplitudinii, intensității vocii.

3. Jocuri și imagini grafice care stimulează efortul logopatului de îmbunătățirea pronunției;

4. Soft-urile terapeutice, cel mai frecvent întâlnite și utilizate reprezintă ansambluri de exerciții tematice și jocuri didactice interactive care transformă materialul didactic de tip clasic (fișe, planșe, palatograme, etc) într-o variată gamă de materiale electronice.

5. Evaluarea pe parcurs poate fi prezentată cantitativ și /sau grafic, putându-se obține o imagine generală a evoluției copilului pe parcursul intervenției logopedice, a ritmului modificărilor pozitive de pronunție [1, p. 32].

Este dificil să estimăm rolul tehnologiei moderne, în special cel al calculatoarelor în societatea noastră. Computerul stochează o cantitate uriasă de informații, care este incomparabilă chiar și cu cea a bibliotecilor. Uneori de viteza de prelucrare a informației depinde chiar viața omului.

Este importantă, de asemenea, utilizarea calculatorului ca mijloc educațional. Orice copil de 3 ani poate fi învățat să lucreze la un nivel elementar pe calculator. Și câte programe, soft-uri educaționale exista în acest moment! Nu toți părinții sunt erudiți, iar calculatorul poate fi un bun asistent la matematică, limbi străine și cea maternă, să nu mai vorbim de dezvoltarea logicii, gândirii rapide [ibidem, p. 66].

Cu respectarea normelor de siguranță calculatorul poate deveni un prieten de încredere și ajutor. Și, ceea ce este important, lucrul pe calculator este accesibil persoanelor cu CES – indiferent dacă vorbim despre cei cu deficiențe senzoriale ( de auz sau de vâz ), motrice, dificultăți de învățare etc., putând fi folosit și în terapii specifice pentru cei cu tulburări de limbaj, de comportament sau dificultăți de învățare.

Tehnologia informațională și de comunicare este denumirea pentru un ansamblu de instrumente și resurse tehnologice utilizate pentru a comunica și pentru a crea, a difuza, a stoca și a gestiona informația destinată procesului educativ [ibidem, p. 75].

În etapa actuală de dezvoltare a societății noastre tehnologiile informaționale sunt aplicate cu succes în diferite domenii ale activității omului inclusiv în activitatea de recuperare/educare a copiilor cu C.E.S. calculatorul este un instrument unic de individualizare și ameliorare a procesului de învățare, ceea ce e deosebit de necesar în lucrul cu acești copii.

Pentru educarea acestor copii profesorii trebuie să utilizeze metode și tehnici speciale pentru a găsi modalități noi, inovatoare, de recuperare a deficiențelor și de formarea a stimulilor motivaționali corecți. În aceste situații calculatorul poate deveni un instrument indispensabil.

Copii cu activitate cognitivă scăzută rețin foarte bine ceea ce îi interesează, ceea ce are un ecou emoțional. Calculatorul le trezește un interes constant și dorința de a-l folosi în primul rând pentru jocuri. Pentru a face acest lucru ei trebuie să învețe să efectueze lucruri elementare cum ar fi utilizarea mouse-ului și a tastaturii. În astfel de momente ei se simt destul de maturi /mari au un sentiment de utilitate ("eu lucrez pe calculator, ca fratele meu mai mare") [8, p. 69].

T.I.C. permite diminuarea defectelor de auz, de vedere, motrice și a celor ale activității verbale. Programele de calculator adaptate specificului fiecărei deficiențe sunt ușor de utilizat și vor permite copiilor să studieze cu plăcere. Astfel, utilizarea tehnologiei informatice în procesul de predare – învățare le permite copiilor cu dizabilități să se simtă încrezători ajutându-i să se adapteze la cerințele școlii, contribuie la socializarea lor, permite învățarea competențelor de bază pentru o viitoare profesie [ibidem, p. 75]. Atât importanța, cât și dificultățile pe care le implică integrarea tehnologiei informației și comunicării în procesul de predare – învățare în zilele noastre sunt indiscutabile cu atât mai mult cu cât se așteaptă de la sistemul de învățământ să pregătească elevii pentru folosirea eficientă a calculatoarelor în viața de zi cu zi.

#### **Bibliografie:**

1. Bodea, C., (2016), Logopedia – terapia tulburărilor de limbaj. Structuri deschise, București, Ed. Trei.
2. Chiru, C.; dascălul, M.; posea, V., (2015), Tehnologii web centrate pe interacțiunea om – calculator, București, Ed. Politehnică Press
3. Gherguț, A., (2006), Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație, Iași, Ed. Polirom
4. Gherguț, A., (2016), Tehnologii asistive – Sinteze de Psihopedagogie Specială – ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice, Iași, Ed. Polirom
5. Parsons, C.L., (1997), Communication with computers: The use of communication technology in speech-language pathology, Australian Communication Quarterly.
6. Petrescu, P.R.; pacearcă, Ș., (2011), Utilizarea TIC în procesul de predare – învățare în clasele care includ elevi cu C.E.S., Brașov
7. Tobolcea, I.; Karner-Huțuleac, A., (2010), Terapia logopedică – Implementarea mijloacelor informatice, Iași, Ed. Universității "Al. I. Cuza"
8. TOBOLCEA, I., (2015), Tehnici audio-vizuale moderne în terapia logonevrozei, Iași, Ed. Universității "Al. I. Cuza"
9. Wang, H., (2010), Benefits and barriers of computer assisted language learning and teaching, School of Foreign Languages, Yantai University, Shandong, China.

### **ANTRENAREA SFEREI MOTRICE PENTRU DEZVOLTAREA VORBIRII COPIILOR CU DIZABILITĂȚI MULTIPLE**

*Chiperi Nadejda, dr., lect. universitar,  
catedra psihopedagogie specială, UPS „Ion Creangă”, Chișinău, RM*

**Rezumat:** articolul descrie importanta Jocurilor-exerciții ca să fie într-un context liber, amuzant în care lucrurile să se lege logic între ele, să aibă sens în loc de o simplă repetare a sunetelor, cuvintelor realizate concomitent cu gestul. Esența acestei afirmări se constituie în faptul că procesul de asimilare a vorbirii orale este de neconceput în afara exersării sistematice ale întregului corp uman.

*Cuvinte cheie:* dizabilități multiple, motricitate, psihomotricitate

**Adnotation:** the article describes the importance of the Exercise Games to be in a free, fun context where things are logically linked to each other, to make sense instead of a mere repetition of the sounds,